

مروری بر روشهای آموزش در ورزش

محمدحسین سبزی

چکیده:

زمینه و هدف: ما در زمانی زندگی می کنیم که تغییر و تحول در تمام امور به سرعت رخ می دهد و همگام با این تحولات، علوم مختلف یافته ها و شیوه های جدیدی را معرفی می کنند تا تسهیلاتی را برای بهتر زیستن به وجود آورند. ورزش به عنوان یکی از عوامل تامین کننده سلامت جسمی و روانی جامعه دانش آموزان امری بدیهی است. اولین گام برای داشتن جامعه ای سالم و نهادینه سازی فرهنگ ورزش و فعالیتهای بدنی از مدارس آغاز می شود.

روش بررسی: با توجه به اهمیت تربیت بدنی مدارس و جستجوهای که بر اساس کلمات کلیدی ورزش، روشهای آموزش ورزش و تربیت بدنی انجام دادیم از بین مقاله های مطالعه شده و تجربه ورزشی مربیان کانگ فوتو ۲۱ مقاله زیر گردآوری شد.

یافته ها: دغدغه بسیاری از مدیران و معلمان تربیت بدنی برگزاری هرچه بهتر کلاس های درس تربیت بدنی در مدارس است که گاهی این تلاش ها به سرانجام مطلوب نمی رسد و ساعت تربیت بدنی در مدارس به گذران و اتلاف وقت دانش آموزان در کلاس تبدیل می شود که باید از طریق فراهم کردن فرصت های تمرین در نظام آموزش حمایت شود.

نتیجه گیری : با نتیجه گیری مباحث و مقایسه ی نتایج این تحقیق با تحقیقات مرور شده میتوان چنین اظهار کرد اساس مشکلات درس تربیت بدنی در مدرسه ها بی انگیزگی و بی علاقه گی و نبود گرایش مثبت به این درس در بین دانش آموزان است. همچنین تحقیقات نشان داد عدم برنامه را از دلایل اجرای نامناسب درس تربیت بدنی میدانند. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که از دیدگاه معلمان ورزش، تخصص معلمان در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی اثرگذار است.

کلید واژه ها: مروری، ورزش، روش آموزش، فعالیتهای جسمانی

مقدمه :

بخش اعظم اهداف تعلیم و تربیت از طریق شرکت دانش آموزان در فعالیتهای ورزشی و حرکتی قابل تحقق می باشد. تربیت بدنی به عنوان یکی از شاخه های تعلیم و تربیت نقش مهمی در فرایند رشد جسمانی و روانی فراگیران ایفا می نماید. از این رو به عنوان یکی از دروس اصلی در بسیاری از کشورها بوده و مرتباً برنامه های درسی آن مورد بازنگری و اصلاح می گیرد (۷) از آنجا که تربیت بدنی و ورزش یکی از قویترین نهادهای تأثیرگذار در فرهنگ جامعه و ملل محسوب میشود، میتوان با گسترش فعالیتهای تربیت بدنی و ورزش در مدارس، سطح تواناییهای جسمی، روحی و قوای عقلانی دانش آموزان را افزایش و تنشهای روانی و ناراحتی های جسمانی را کاهش داد. (۳)

تربیت بدنی که بهداشت و تفریحات سالم نیز جزء آن میباشد، در پرورش و القای ارزشهای اجتماعی دانش آموزان سهم بزرگی دارد. اگر بازی و ورزش در موقعیتهای مختلف به عنوان مبنای تربیت اجتماعی و رفتار مطلوب انسانی به کار رود، شاید بتوان گفت بهترین شیوه در بین روشهای مختلف آموزشگاهی و اثرگذاری تربیتی و ساختن دانش -آموزان و شناسایی ارزشهای اجتماعی به آنها بوده و پایدارترین و آسانترین اسلوب می باشند. (۱)

درس ورزش و تربیت بدنی از نظر ضوابط آموزشی تقریباً مشابه دروس دیگر است اما در عمل از نظر ارزش و اهمیت مساوی با سایر دروس نیست. شاید پایین بودن ارزش این رشته به ماهیت عملی بودن آن مربوط باشد زیرا در برنامه های آموزشی فعالیتهای ذهنی برتر از فعالیتهای جسمانی است. (۱۰) درس تربیت بدنی و ورزش از شرایط خاصی در بین برنامه های آموزشی مدارس برخوردار است. از یک طرف ارتقاء کیفی این درس و دستیابی به اهداف عالی آن به امکانات و تسهیلات ورزشی بستگی دارد؛ و از طرف دیگر، این درس برای پاسخگویی به نیازهای متنوع و متغیر دانش آموزان بر اساس اهداف حیطه های تربیتی مانند اهداف شناختی، روانی - حرکتی و عاطفی در برنامه درسی قرار گرفته است (۱۱). بدون شک بهبود کمی و کیفی درس تربیت بدنی در مدارس و مدیریت مطلوب آن میتواند پشتوانه ورزش کشور را غنی تر نموده و استحکام بیشتری ببخشد. (۸) تربیت بدنی و ورزش جزء لاینفک تعلیم و تربیت و وسیله ای برای رسیدن به سلامت روحی نسل جوان است. نباید چنین تصور شود که تربیت بدنی امری بی ارزش و تفرنی است و صرفاً موجبات سرگرمی و مشغولیت کودکان و جوانان را

فراهم می سازد؛ برعکس باید آن را جزء مهمی از فعالیتهای زندگی به شمار آورد. مفاهیمی مانند تندرستی، بهداشت، رشد فردی و اجتماعی و سلامت روحی ارتباط نزدیکی به تربیت بدنی و ورزش دارد. امروزه دانش تربیت بدنی و علوم ورزشی، در نظام آموزش و پرورش جهان، جایگاهی بس ارزشمند و پر اهمیت یافته است. به طوری که در برنامه و دوره ای تحصیلی مدارس با فراهم آوردن فرصتهای لازم برای دانش آموزان، آنها را در زمینه های مختلف رشد جسمی، عاطفی، ذهنی و مهارتی یاری میدهد. روند آموزشی برنامه های تربیت بدنی معمولاً از طریق فعالیتهای جمعی و بازی در قالب سرگرمی های مختلف به دانش آموزان ارائه میگردد. لذا دستیابی به آرمانهای آموزشی در زمینه تربیت بدنی مدارس یا به عبارتی دیگر رسیدن به اندازه ای مطلوب در اجراهای گوناگون فعالیتهای تربیت بدنی و ورزش به برنامه ریزی آموزشی و درسی دقیق و علمی نیاز دارد. (۸)

در حال حاضر تربیت بدنی و ورزش یکی از دروس کلیه مقاطع تحصیلی از ابتدایی تا دانشگاه است. درک فوائد غیر قابل انکار آن توسط مسئولین و برنامه ریزان تعلیم و تربیت موجب شده است تا تربیت بدنی و ورزش در برنامه های آموزشی گنجانده شود. با عنایت به این که تربیت بدنی و ورزش میتواند تأثیر بسزایی در زمینه رشد و شکوفایی انسان در تمام مراحل زندگی به خصوص در دوران کودکی و نوجوانی داشته باشد، ضرورت وجود آن در برنامه درسی مقاطع مختلف تحصیلی آشکار است.

بیان مسئله :

اهداف تربیت بدنی:

آموزش تربیت بدنی در مدارس اثرات تربیتی و پرورشی قابل توجهی بر دانش آموزان دارد و چنانچه برنامه های اجرایی و عملی آن به صورت اصولی انجام شود، تأثیر بسزایی در جهت رشد و تکامل جسمی، ذهنی، اجتماعی، روانی، تقویت روحیه و شکل پذیری اخلاق در دانش آموزان خواهد داشت.

اهداف عمومی تربیت بدنی در دوره ابتدایی:

- پرورش قوای ذهنی دانش آموزان از طریق بازیهای سازمان یافته
- تقویت روحیه اجتماعی و مسئولیت پذیری از طریق بازیها و حرکات دسته جمعی
- رشد اخلاق و حس به گزینی از طریق مشارکت در بازیهای اجتماعی
- پرورش و تقویت روحیه نظم و انضباط در کارها
- کمک به دانش آموزان در فراگرفتن مهارتهای صحیح حرکتی پایه و بنیادی از قبیل راه رفتن، دویدن، پریدن و....
- ایجاد عاداتهای ایمنی و آشناساختن آنها با اجرای کارهای مقدماتی در موقع برخورد با حوادث و مشکلات

اهداف عمومی تربیت بدنی در دوره های راهنمایی و دبیرستان:

همه دانش آموزان در دوره راهنمایی و دبیرستان می بایست آمادگی پیدا نمایند تا بتوانند در فعالیت های سازنده و مطلوب اجتماعی جامعه شرکت نمایند. دانش آموزان به منظور روریا رویی با شرایط و اوضاع زندگی روزمره و فائق آمدن بر مشکلات روزافزون و پیچیده آن، نیاز به توسعه و تکامل قابلیت ها و تواناییهای خود دارند تا قادر باشند سلامتی و نشاط دوره جوانی و نوجوانی خود را حفظ کرده، مسائل و مشکلات را با اندیشه خلاق خود حل کنند. دانش آموزان در این دوره از تحصیل از طریق شرکت در گروههای اجتماعی روابط رودررو با دیگران و همسالان خود برقرار می سازند.

اهداف اختصاصی تربیت بدنی:

اهداف اختصاصی تربیت بدنی در دوره های مختلف به شرح زیر بیان می شوند:

- توسعه تواناییها و مهارت های پایه و بنیادی در دانش آموزان کلاسهای اول تا سوم دبستان.

-توسعه تواناییها و مهارت های بنیادی و پیشرفته و آمادگیهای جسمانی در کلاسهای چهارم و پنجم دبستان.

-توسعه و بهبود مهارت های ورزشی و آمادگی جسمانی در دوره های مختلف تحصیلی راهنمایی و دبیرستان.

تربیت بدنی و ورزش در مدارس و دانشگاهها:

هدف تعلیم و تربیت فراهم نمودن زمینه های رشد و تکامل جسمی، ذهنی، اجتماعی، روانی افراد و تقویت روحیه و شکل پذیری اخلاق در آنها می باشد. تربیت بدنی و ورزش از جمله ساز و کارهای مهم است که می تواند با ایجاد تجارب در کودکان، آنان را سالم و شاداب برای زندگی اجتماعی آماده سازد. امروزه دانش تربیت بدنی در نظام آموزشی جهان جایگاه بسیار مهم یافته است. زیرا آموزش و پرورش صحیح کودکان و نوجوانان به روش علمی درست بستگی دارد

روش تحقیق :

در این مقاله مروری با استفاده از کلمات کلیدی آموزش، ورزش، تربیت بدنی و فعالیتهای ورزشی در مقالات پایگاههای اطلاعاتی معتبر و سایت پژوهشکده تربیت بدنی، سایت مجله پژوهش و سلامت و علم ورزش بیش از ۳۵ مقاله علمی و و چند پایان نامه بررسی شدند. با استفاده از راهنمایی ها و تجربیات مربیان خود بررسی و مرور نهایی روی ۸مقاله و ۳ پایان نامه انجام گرفت سپس نتایج ارائه شد.

یافته های تحقیق :

ذبیحی در تعریف خود برای نظام آموزشی بیان می کند: کیفیت یک نظام آموزشی عبارت است از وضعیت دانش آموختگان این نظام از نظر دانش، نگرش و تواناییهای کسب شده، بطوری که بتوان سطح موجود این قابلیتها، تواناییها و نگرش مکتسب را به نظام آموزش نسبت داد. به عبارت دیگر، یک نظام آموزشی از نظر ارزش افزوده در صورتی دارای کیفیت است که بتوان گفت صلاحیتهای علمی، عملی و نگرشی دانش آموزان آن بر اثر کسب تجربه در فرایند تحصیل در این نظام حاصل شده است. (۸)

ارزشیابی به عنوان بخش مهمی از هر برنامه، دارای گستره های وسیع است و نخستین گندمها را در تهیه برنامه و مراحل اجرایی و بازدهی شامل میشود. ارزشیابی در فرآیند برنامه ریزی درسی یک گام بسیار مهم تلقی میشود که معلمان برای پی بردن به اینکه آیا فراگیران به تجربه های یادگیری رسیده اند یا خیر باید از شیوه های مختلف ارزشیابی استفاده نمایند. امروزه ارزشیابیهای سنتی در تربیت بدنی جای خود را به ایده های جدیدتر در ارزشیابی نوین داده است و به معلمان تربیت بدنی برای درک اهمیت ارزشیابی به عنوان بخشی حساس از فرآیند آموزش کمک کرده است. ارائه برنامه های آموزشی مناسب و قابل اندازه گیری را می توان جزء مهم ترین عوامل جهت غنی سازی محیط به حساب آورد (۸)

اصلا نخانی و همکاران معتقدند، اساس مشکلات درس تربیت بدنی در مدرسه ها بی انگیزگی و بی علاقهگی و نبود گرایش مثبت به این درس در بین دانش آموزان است. او این موضوع را ناشی از به روز نبودن معلمان ورزش و بی توجهی آنها به نیازهای جدید مدرسه ها و دانش آموزان می داند. همچنین، یکسان بودن آموزش معلمان مقاطع گوناگون که بر ناکارآمدی آنها میافزاید، از دیگر دلایل این موضوع ذکر شده است. بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس کشور نیز نشان میدهند که این درس از نظر کیفیت و کارایی در وضعیت مناسبی قرار ندارد و تحقیقات زیادی در این زمینه انجام شده است که گواه بر این ادعاست. از جمله این تحقیقات می توان به تحقیق اشاره کرد. (۲)

اصلا نخانی و همکاران در تحقیقی به این نتیجه دست یافتند که وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در شهر جاجرمد مطلوب نیست که ضعف کیفی درس تربیت بدنی در مدارس میتواند نتیجه مجموعه ای از عوامل کمبود اساسی در زمینه های برنامه ریزی، کتابهای درسی،

امکانات آموزشی و ساعات درس تربیت بدنی در هفته باشد. تحقیقات انجام شده در مورد سطح تخصص معلمان ورزش در سالهای قبل نیز نشان دهنده کمبود معلم متخصص ورزش در سطح کشور است از سوی دیگر مکنزی و همکاران و تیلور نیز نشان دادند که وضعیت اجرای درس تربیت بدنی و ورزش در مدارس با مشکلات زیادی همراه است. با توجه به آنچه بیان شد، این تحقیق قصد دارد به ارزیابی عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی بپردازد. بدین منظور هدفهای زیر مورد بررسی قرار گرفته اند ۱- تعیین تأثیرگذاری عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی ۲- تعیین اولویت عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی ۳- تعیین تفاوت نظرات پاسخ گویان نسبت به عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی از نظر جنس اطلاعات حاصل از این تحقیق می تواند به دست اندرکاران در پیش بینی و تدوین طرحهای مناسب و برنامه ریزیهای اصولی و مناسب با نیازها و در نهایت ارتقای کیفی درس تربیت بدنی در مدارس کمک کند.

این یافته با برخی از نتایج تحقیق اشراقی مطابقت دارد. از آنجایی که در مدارس هدف، آموزش دانش آموزان می باشند داشتن اهداف آموزشی به دلیل نبود کتاب آموزشی درس تربیت بدنی یک نیاز اساسی محسوب میشود. داشتن اهداف برنامه ریزی شده در مدارس بسیار با اهمیت میباشد.

اصلا نخوانی و همکاران و عوض زاده سامانی که عدم برنامه را را از دلایل اجرای نامناسب درس تربیت بدنی میدانند، یافته های پژوهش حاضر را تأیید می کنند. اشراقی نیز در تحقیقی نشان داد که از نظر معلمان ورزش برنامه آموزشی در حد زیاد و خیلی زیاد در خصوص کیفیت بخشی به درس تربیت بدنی اثرگذار است. همچنین گاریسنون عنوان میکند، به منظور تضمین آینده تربیت بدنی مدارس می بایست یک برنامه دقیق نگه دارنده، ویژه کیفیت تربیت بدنی در مدارس طراحی و توسعه پیدا کنند. بنروس نیز با مشارکت در تحقیقات کاربردی بیان میکند که زمان اختصاص یافته به آموزش تربیت بدنی باید افزایش یابد. در همین رابطه لیندا و بانویل برنامه آموزشی را در اثربخشی و کیفیت درس تربیت بدنی و ورزش در مدارس مؤثر می دانند. دیگر نتایج این مقاله حاکی از آن است که از دیدگاه معلمان ورزش، محتوای آموزشی در

کیفیت - بخشی درس تربیت بدنی اثرگذار است. در این زمینه داشتن کتاب که بر اساس محتوای آموزشی مورد نیاز تدوین شده باشد میتواند بسیار حیاتی باشد. (۱)

نتایج تحقیقات اشراقی، زندگی و فراهانیو مهدی پور و همکاران مطابقت دارد. تدوین یک کتاب برای مدارس تربیت بدنی و از سوی دیگر برگزاری دوره های مختلف جهت آموزش میتواند باعث وحدت رویه در بین معلمان باشد و همین امر باعث میشود که معلمان تربیت - باید از یک شیوه آموزش که در نوع خود میتواند بهترین شیوه باشد، استفاده نمایند.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که از دیدگاه معلمان ورزش، تخصص معلمان در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی اثرگذار است. از جمله مواردی که باید مد نظر باشد استفاده از نیروهای متخصص در امر تربیت بدنی بویژه مدارس میباشد. کمبود معلم متخصص یکی از مهمترین مشکلات عدم اجرای مطلوب درس تربیت - بدنی می باشد. در همین رابطه صانعی فرد و همکاران و مهدی پور و همکاران داشتن معلمان متخصص ورزش را از جمله عواملی که تأثیر زیادی در بهینه سازی و افزایش کیفیت و کارایی درس تربیت بدنی دارد، میدانند. از سوی دیگر نیز باید به تعداد نیروهای متخصص نیز متناسب با تعداد دانش آموزان در مدارس باشد تا باعث آموزش مناسب از سوی متخصصین امر و یادگیری بهتر دانش آموزان شود. در همین رابطه هاردمن و مارشال کمبود در تعداد نیروی انسانی مناسب را از جمله عواملی میدانند که در ایجاد فاصله بین وضعیت تعیین شده و وضعیت اجرا شده درس تربیت بدنی در مدارس کشورهای جهان تأثیرگذار است. همچنین دانیل بومن و کیمبال عقیده دارند که دانش ناکافی معلمان، اجرای ضعیف درس تربیت بدنی در مدارس را در پی دارد. بر اساس یافته های این تحقیق به نظر میرسد که از دیدگاه معلمان ورزش، تجربه معلمان در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی اثرگذار است. تجربه معلم باعث می شود که شیوه مناسبی برای آموزش دانش آموزان مختلف به کار گیرد، این اقدام معلم میتواند نتایج مناسبی را در پی داشته باشد. (۴)

بحث و نتیجه گیری:

در پایان، با نتیجه‌گیری مباحث و مقایسه‌ی نتایج این تحقیق با تحقیقات مرور شده میتوان چنین اظهار کرد که مؤلفه‌های امکانات، تخصص معلمان ورزش، نگرش، بودجه، محتوای آموزشی، تجربه معلمان ورزش، اهداف آموزشی، شیوه تدریس، برنامه آموزشی و ارزشیابی در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی در حد زیادی تاثیرگذار است و اجرای مطلوب و کیفی درس تربیت بدنی در مدارس نیازمند تجهیزات سخت افزاری تأسیسات، سالنها و وسایل و تمهیدات نرم افزاری محتوا و برنامه آموزشی است تا این مقاله بتواند در تحقق اهداف آموزشی خود موفق باشد و ضمن تأمین سلامت جسمانی و روانی دانش آموزان با ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد و پرورش استعدادهای بالقوه‌ی آنان، موجب پویایی و توسعه‌ی کشور گردد. این کار در درازمدت باعث افزایش سلامت روحی و جسمانی افراد جامعه خواهد شد و از سوی دیگر باعث رشد همه جانبه ورزش کشور به دلیل گرایش افراد زیادی به ورزش و به تبع استعدادیابی و در نتیجه شکوفایی فرد در ورزش خواهد شد. لذا پیشنهادات ذیل را برای کیفیت بخشی درس تربیت بدنی در مدارس پیشنهاد می‌گردد: ۱- تعامل و همکاری آموزش و پرورش با سایر ارگانهای دولتی، غیردولتی و مرتبط با ورزش به خصوص سازمان تربیت بدنی بیشتر شود. البته این همکاری باید به گونه‌ای باشند که آموزش و پرورش از امکانات سازمان و سازمان از پتانسیلهای موجود در این وزارتخانه استفاده کنند. ۲- برای گسترش امکانات و فضاهای ورزشی، از سوی وزارت آموزش و پرورش اقدام جدی به عمل آید و در طراحی و ساخت واحدهای آموزشی، فضای ورزشی مورد نیاز در نظر گرفته شود و سرانه ورزشی دانش آموزان از سوی وزارت آموزش و پرورش افزایش یابد. ۳- با توجه به ضرورت و اهمیت نقش نیروی انسانی در کیفی بخشی درس تربیت بدنی، از معلمان متخصص ورزش در مدارس بهره گیری شود. ۴- طراحی و تدوین کتاب درس تربیت بدنی از طرف دفتر تألیف و برنامه ریزی برای تدریس در مدارس انجام شود و ساعت درس تربیت بدنی جهت تأمین نیازهای حرکتی دانش آموزان از یک سو و آگاه شدن از دانش ورزشی در کلاسهای تئوری از سوی دیگر افزایش یابد. ۵- برای ایجاد نگرش مطلوب نسبت به درس تربیت بدنی در اولیاء دانش آموزان، مسئولین و مدیران، سخنرانیهای علمی- تخصصی در زمینه ورزش و آگاه شدن از شرایط

جسمانی دانش آموزان برگزار شود ۶-گردهمایی معلمان تربیت بدنی جهت بحث و تبادل نظر راجع به روشهای تدریس خود در مدارس انجام شود.

منابع:

۱. اشراقی- ا. بررسی عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی به درس تربیت بدنی در مدارس متوسطه از دیدگاه معلمان ورزش. مجله علم و ورزش. ۱۳۸۶؛ دوره ۳: ص ۵
۲. اصلانخانی- م، قلعه نوعی- ک. مقایسه دیدگاههای مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان درباره جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه. فصلنامه حرکت. ۱۳۸۱؛ شماره ۱۲.
۳. افضل پور- ا، خوشبختی- ج. ارزشیابی وضعیت اجرای درس تربیت بدنی در پایه های اول و دوم مدارس ابتدایی استان خراسان جنوبی. فصلنامه پژوهش در علوم ورزشی. ۱۳۸۶؛ سال چهارم، شماره ۴.
۴. بازرگان- ع . ارزشیابی آموزشی (مفاهیم، الگوها، فرایند عملیاتی). ۱۳۹۰؛ انتشارات سمت، چاپ اول.
۵. جوادی پور- م. طراحی و اعتبار بخشی الگوی برنامه درسی تربیت بدنی در مدارس ابتدایی ایران. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران. ۱۳۸۵.
۶. سعیدی پور- س. بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس استان خوزستان، دانشگاه تربیت معلم تهران؛ ۱۳۷۳ .
۷. خاوری- ل، یوسفیان- ج . بررسی وضعیت اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه . فصلنامه پژوهش در علوم ورزشی، ۱۳۸۷؛ سال پنجم، شماره ۱.
۸. ذبیحی- ا .مقایسه مشکلات مدیریت کلاسهای تربیت بدنی در مدارس محروم و برخوردار از امکانات ورزشی. مجله علم و ورزش. ۱۳۸۴؛ شماره ۴، ص ۷
۹. ربیعی-م، صالحی- ر. مقایسه نرخهای آموزشی و کیفیت آموزش و پرورش نمونه های برتر مدارس دولتی و غیرانتفاعی استان چهار محال بختیاری. فصلنامه نوآوریهای آموزشی. ۱۳۹۱؛ سال ششم. شماره ۱۹ .

۱۰. رضوی، م، روحانی-ز، قنبری فیروزآبادی-ع. علیرضا. تحلیلی بر عوامل موثر در ارتقای جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس. پژوهش نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۱۳۹۳؛ سال دهم، ص ۱۹
۱۱. رمضانی نژاد-ر. نیازسنجی درس تربیت بدنی در دوره‌های مختلف تحصیلی. ارائه الگو برای برنامه ریزی. طرح پژوهشی پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. ۱۳۸۵.